

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
кафедра фундаментальних дисциплін початкової освіти

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри фундаментальних
дисциплін початкової освіти,
доктор педагогічних наук, професор
_____ Володимир КОВАЛЬЧУК
«__» _____ 2025 р.

МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК УСПІХУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітня програма «Початкова освіта»

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр початкової освіти.

Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти

Автор роботи – Турчик Вікторія Андріївна _____
підпис

Науковий керівник – доктор філологічних наук,
професор Гірняк Світлана Петрівна _____
підпис

Дрогобич, 2025

ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Мотивація як чинник успіху освітньої діяльності під час вивчення української мови в початкових класах.

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою:

_____

Коротка мотивація захисту:

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____ Голова ЕК _____
дата підпис прізвище, ім'я

Секретар ЕК _____
підпис прізвище, ім'я

АНОТАЦІЯ

Вікторія ТУРЧИК

Мотивація як чинник успіху освітньої діяльності під час вивчення української мови в початкових класах.

У магістерській роботі схарактеризовано стан досліджуваної проблеми в сучасній психолого-педагогічній і навчально-методичній літературі й окреслено сутність поняття мотивація; розкрито особливості розвитку внутрішньої мотивації та особливості ціннісно-мотиваційної сфери учнів, які мають різні рівні внутрішньої мотивації; проаналізовано чинники, які впливають на зовнішню мотивацію молодших школярів; здійснено огляд технологій та методик, які сприяють мотивації учнів під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» в початкових класах; сформульовано дванадцять порад педагогу, які б допомогли підвищити мотивацію освітньої діяльності молодших школярів; проаналізовано особливості використання освітніх технологій як спосіб підвищення мотивації освітньої діяльності школярів; запропоновано конспект авторського свята до Дня Матері, укладено фрагменти та конспекти уроків для учнів 2–4 класів, які б мотивували молодших школярів до освітньої діяльності.

Ключові слова: урок, українська мова, освітній процес, мотивація навчальної діяльності, комунікативна компетентність, урок, учитель, учень, початкова школа.

ANNOTATION

Viktoriia TURCHUK

Motivation as a factor in the success of educational activities when studying the Ukrainian language in primary school.

The master's thesis characterises the state of the problem under study in contemporary psychological, pedagogical, and educational literature and outlines the essence of the concept of motivation; it reveals the peculiarities of the development of internal motivation and the peculiarities of the value-motivational sphere of students who have

different levels of internal motivation; it analyses the factors that influence the external motivation of younger schoolchildren; it reviews the technologies and methods that promote student motivation when studying the subject 'Ukrainian language' in primary school; it formulates twelve tips for teachers that would help increase the motivation of younger schoolchildren in their educational activities; the features of using educational technologies as a way to increase the motivation of schoolchildren's educational activities are analysed; a summary of the author's holiday for Mother's Day is proposed, fragments and lesson plans for pupils in grades 2–4 are compiled to motivate primary school pupils to engage in educational activities.

Keywords: *lesson, Ukrainian language, educational process, motivation for learning, communicative competence, lesson, teacher, student, primary school.*

З М І С Т

ВСТУП	6
РОЗДІЛ І.	
МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК УСПІХУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
1.1 Види і методи мотивації.....	10
1.2. Огляд технологій та методик використання мотивації під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» в початкових класах..	20
1.3. Дванадцять порад педагогу для підвищення мотивації освітньої діяльності молодших школярів.....	27
РОЗДІЛ ІІ.	
ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СПОСІБ ПІДВИ- ЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ	
2.1. Використання ігрових технологій навчання для створення позитивної мотивації	32
2.2. Застосування інтерактивних методик та технологій з метою формування мотивації навчальної діяльності	36
2.3. Позакласна робота як один із важливих чинників підвищення мотивації навчання учнів.....	45
2.4. Фрагменти та конспекти уроків для учнів 2–4 класів.....	49
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

ВСТУП

*«Людина, яка не знає нічого, може навчитися
Справа тільки в тому, щоб запалити в ній
бажання вчитися»*

Д. Дідро

Одним із пріоритетних напрямів реалізації Концепції НУШ є досягнення якісно нового рівня під час вивчення державної (української) мови. Це передбачає формування компетенцій (ключових і предметних), оволодіння якими сприятиме становленню особистості, що здатна розвиватися і наполегливо працювати задля реалізації своїх мрій, задумів і бажань. Створення ситуації успіху та забезпечення високого рівня мотивації до освітньої діяльності дозволяють засвоїти українську мову не тільки в межах програмових вимог під час освітнього процесу, а й у контексті формування базової комунікативної компетентності, що вкрай необхідні учасника сучасного суспільства. Розвиток НУШ, яка орієнтується на інтеграцію до світового освітнього простору, супроводжується суттєвими змінами в підходах до організації освітньої діяльності учнів. Це також зумовлює перегляд ролі сучасного педагога, переосмислення цілей і завдань освіти, а також акцентів у методичних підходах.

Ключовим завданням учителя сучасної української школи є мотивація та зацікавлення учнів у відкритті нового, урізноманітненні освітнього процесу, активізації їхньої пізнавальної діяльності та розширенні сфер інтересів. Уся діяльність педагога повинна бути спрямована на формування позитивного ставлення учнів до вивчення української мови, що є необхідною умовою для здобуття не тільки комунікативної, а й інших компетентностей, які дадуть змогу школяреві успішно інтегруватися в суспільство.

Сучасні психологи, педагоги та методисти сходяться на думці, що якість освітньої діяльності та її результати значною мірою залежать від прагнень, потреб і мотивації особистості. Мотивація здатна сприяти цілеспрямованій активності, визначаючи вибір засобів і методів задля досягнення поставленої

мети. Удосконалення навчальної мотивації, розвиток особистісних якостей і формування гармонійно розвиненої, творчої особистості є найбільш ефективним тоді, коли освітній процес викликає зацікавленість у кожного учня, а спілкування в його межах стає радісним і корисним. Особливу роль у цьому відіграє мовна діяльність як засіб міжособистісної взаємодії молодших школярів із соціумом. Вона потребує створення позитивної мотивації, що є одним із ключових чинників успішності у процесі вивчення мови. Водночас ця мотивація залишається основним питанням організації освітнього процесу для учнів молодшого шкільного віку.

Актуальність теми дослідження полягає у важливості посилення мотивації до освітньої діяльності, що є ключовою умовою для розвитку активної творчої особистості, здатної до безперервного самовдосконалення, а також формування, вираження й обґрунтування власної позиції.

Об'єкт дослідження – освітній процес на уроках української мови в 2–4 класах початкової школи, а **предмет** – чинники розвитку мотивації молодших школярів під час освітньої діяльності на уроках української мови.

Мета дослідження – на основі опрацьованої наукової та навчально-методичної літератури окреслити наукові засади розвитку та становлення базових чинників мотивації молодших школярів під час освітньої діяльності на уроках української мови.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в сучасній психолого-педагогічній, науковій і методичній літературі й окреслити змістове наповнення поняття *мотивація*.

2. Розкрити особливості розвитку внутрішньої мотивації та особливості ціннісно-мотиваційної сфери учнів, які мають різні рівні внутрішньої мотивації.

3. Схарактеризувати чинники, які впливають на зовнішню мотивацію молодших школярів.

4. Здійснити огляд технологій та методик, які сприяють мотивації учнів під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» в початкових класах.

5. Сформулювати дванадцять порад педагогу, які б допомогли підвищити мотивацію освітньої діяльності молодших школярів.

6. Проаналізувати особливості використання освітніх технологій як спосіб підвищення мотивації освітньої діяльності школярів.

7. Запропонувати фрагменти та конспекти уроків для учнів 2–4 класів, які б мотивували їх до освітньої діяльності.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз і синтез психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з обраної проблеми); порівняння й систематизацію відомостей з досліджуваної теми; метод спостереження (за освітнім процесом на уроках української мови в початкових класах).

Новизна дослідження полягає у тому, що нами доведено таке: мотивація передбачає врахування індивідуальних особливостей і можливостей кожного учня, впровадження сучасних інноваційних технологій, активізацію навчально-пізнавальної діяльності та розкриття творчого потенціалу особистості.

Практичне значення роботи визначається здійсненим комплексним аналізом психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з проблеми формування мотивації учнів, що є ключовим стимулом для пробудження в них інтересу до освітньої діяльності, зокрема під час здобуття нових знань. Матеріали магістерської роботи можуть бути використані на практичних заняттях з курсу «Методика викладання мовно-літературної освітньої галузі», а також під час проходження виробничої (педагогічної) практики студентами факультету початкової освіти та мистецтва ДДПУ ім. Івана Франка.

Структура магістерського дослідження: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел.

Апробація дослідження.

За результати проведеного магістерського дослідження:

– *виголошено доповідь* на студентській науково-практичній конференції, що проходила на факультеті початкової освіти та мистецтва 01.04. 2025 р. на тему «*Використання освітніх технологій як ефективний спосіб підвищення мотивації освітньої діяльності молодших школярів*»;

– **виголошено доповідь** на ІХ Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «*ВОЛИНСЬКА ВЕСНА: перші паростки науки*» 12.03.2025 м. Луцьк на тему: «*Історія становлення та використання розвивальної технології навчання*»;

– **опубліковано статтю** (у співавторстві) на тему «*Історія становлення та використання розвивальної технології навчання*» / «*ВОЛИНСЬКА ВЕСНА: перші паростки науки*» збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської студентської науково-практичної онлайн-конференції (12 березня 2025 року, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради) / уклад. С. Марчук, Н. Борбич, І. Ковальчук. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 771 с. С. 570–573.

РОЗДІЛ I.

МОТИВАЦІЯ ЯК ЧИННИК УСПІХУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

1.1 Види і методи мотивації

Академік О. Савченко ще у 2015 році наголошувала: «В умовах запровадження оновленого змісту початкової освіти на засадах компетентнісного підходу результатом навчання є сформованість у молодших школярів ключових та предметних компетентностей, які засвоюються особистістю в активній навчальній діяльності і є індивідуальною здатністю. Мотиваційний компонент уміння учнів учитися є базовим для становлення молодшого школяра як суб'єкта учіння, оскільки саме він спонукає до активного навчального пізнання» [27, 85]. Названі компетентності засвоюються учнями в процесі їхньої залученості до освітньо-пізнавальної діяльності. У світлі таких змін зростає науковий інтерес до визначення чинників, що впливають на ефективність навчальної діяльності школярів, особливо у контексті мотиваційних аспектів, які сприяють досягненню високих навчальних результатів. Навчальна і пізнавальна діяльність слугує засобом набуття знань, умінь і навичок і, водночас, вона стає фактором розвитку особистості учня, за умови його усвідомленого та мотивованого ставлення до змісту освітнього процесу.

На всіх етапах розвитку особистості молодшого школяра мотивація відіграє ключову роль, оскільки її відсутність унеможлиблює формування потреби в самоосвіті та самовдосконаленні. Застосування суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому процесі початкової школи зумовлює те, що мотивація відіграє ключову роль у становленні молодшого школяра, який є водночас і здобувачем знань, і учасником освітнього процесу. Саме мотивація забезпечує стимул до залучення в активну навчально-пізнавальну діяльність. Ефективне засвоєння знань учнями, а також розвиток здатності до їх самостійного опанування можливе тільки за умови, якщо освітній процес матиме для них

особистісну значущість, а це формується через відповідну мотивацію. Один із базових пріоритетів сучасної освіти – спрямованість на формування позитивної мотивації до навчання та підвищення інтересу учнів до освітньої діяльності. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій роль учителя виходить за межі простого транслявання знань; педагогічна практика повинна бути орієнтована на глибоке розуміння внутрішнього світу дитини, пробудження її потенціалу, а також розвиток індивідуальних здібностей і нахилів. Відтак, виховання позитивної мотивації до навчання постає одним із ключових завдань у діяльності початкової школи, яке сприяє формуванню основ для всебічного розвитку школяра.

М. Кузьма-Качур, М. Горват, С. Савко справедливо зазначають: «Досліджуючи мотиваційну складову як компонент навчальної діяльності, вітчизняні науковці (Ю. Іванова, М. Казігора, З. Онишків, О. Савченко та ін.) вважають, що саме у молодшому шкільному віці закладаються основи мотивації навчальної діяльності і саме тому молодший шкільний вік має великі резерви формування мотиваційної сфери учнів. <...> Мотивація до навчально-пізнавальної діяльності учнів є однією з фундаментальних педагогічних проблем сьогодення, тому її слід віднести до обов'язкових умов проведення сучасного освітнього процесу» [18, 56–57].

О. Гойда слушно наголошує: «“Найкращий учитель той, хто пробуджує в учнів бажання вчитися” – ця незаперечна істина, проголошувалась прогресивними педагогами всіх часів. Щоб навчити дитину, треба не просто передати їй знання та вміння, а й викликати в неї відповідну активність – пізнавальну чи практичну. <...> Формування мотивації навчання неможливо здійснити без урахування вікових особливостей молодших школярів та їхніх індивідуальних психологічних характеристик. Це означає, що вчитель повинен організувати навчально – виховний процес таким чином, щоб вирішувалися завдання розвитку мотиваційної сфери на даному віковому етапі та підготовки учнів до наступного етапу розвитку особистості. У зв'язку з розкриттям резервів

вікового розвитку мотивації важливо здійснювати особистісно орієнтований підхід до навчання» [4, 9–10].

Мотивація, зокрема навчальна, складний і багатовекторний психологічний феномен, що відіграє ключову роль у процесі формування ефективної освітньої діяльності. У цьому контексті важливим є не лише передача знань, але й активне залучення учнів до пізнання через сучасні інноваційні методики, що забезпечують інтерактивний та продуктивний підхід до навчання учнів. Формування мотивації до засвоєння нових знань в молодших школярів стає фундаментом успішного освітнього процесу, адже саме внутрішнє прагнення до пізнання слугує рушійною силою для усвідомленого засвоєння матеріалу, якісного виконання поставлених освітніх завдань і розкриття творчих здібностей. Мотивація до навчання є ключовою умовою реалізації освітнього процесу в початковій школі. Вона не тільки сприяє розвитку інтелектуального потенціалу учнів, але також вимагає від учителя постійного вдосконалення педагогічних стратегій і персонального розвитку. Таким чином, забезпечення високого рівня навчальної мотивації є основоположним елементом для досягнення загальної гармонії у розвитку особистості молодших школярів.

Розглянемо, змістове навантаження терміна мотивація, зокрема в психології мотивацію розглядають як систему чинників, які здатні визначати поведінку учня, як-от: бажання, наміри, прагнення, потреби, цілі тощо. Водночас мотиви здатні стимулювати і підтримувати активність особистості на потрібному рівні. Мотив спонукає молодших школярів до освітньої діяльності. Лексична одиниця *мотив* має значення: «(від франц. motif < motus – рух) – 1) психол. Спонукальна причина дій і вчинків людини, 2) аргументація на користь чогонебудь» [31, 468].

О. Савченко у статті «Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися» пише: «Мотивація навчання (цілі, потреби, інтереси) спрямовує й організовує процес пізнання, надає йому спонукального особистісного значення. Мотиви, які безпосередньо не пов'язані з діяльністю, але позитивно впливають на її успішність, є зовнішніми. До них,

наприклад, можна віднести позитивне ставлення дітей до школи, загальну допитливість, довіру до вчителя, готовність сприйняти його цілі, прагнення мати певні речі, змінити свій статус тощо» [27, 86].

У розвідці «Сутність поняття мотивації» А. Колодійчук та В. Черторижський наголошують: «Мотивація – це процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей або цілей організації» [13, 227] і додають: «Мотивація базується на двох категоріях: потреби (відчуття фізіологічної або психологічної нестачі чого-небудь) і винагороди (це те, що людина вважає цінним для себе). Потреби у свідомості людини перетворюються на інтерес або мотив, який і спонукає людину до певної цільової дії. <...> Мотиви виникають, розвиваються і формуються на основі потреб. Вони є відносно самостійними, оскільки потреби точно не визначають сукупність мотивів, їхню силу і стійкість. Якщо потреби становлять сутність, «механізм» всіх видів людської активності, то мотиви є конкретним виявленням цієї сутності» [13, 228].

Автор «Українського педагогічного словника» С. Гончаренко зазначає: «Мотивація – система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки. Як мотиви можуть виступати: уявлення й ідеї, почуття й переживання, що виражають матеріальні або духовні потреби людини. Одна й та сама діяльність може здійснюватися з різних мотивів. Значення мотивів для поведінки, діяльності й формування особистості дитини дуже велике. Завдання педагога – виховання правильної мотивації в дітей» [5, 217].

Отож мотив постає:

1) у вигляді спонукання до активної діяльності, яке відбувається у відповідь на потреби суб'єкта. Це сукупність зовнішніх та внутрішніх умов, які стимулюють активність індивіда і визначають її напрямок;

2) він може бути представлений предметом, що виступає рушієм і визначає орієнтацію діяльності. Такий предмет може мати матеріальну або ідеальну природу й слугує тією метою, заради якої здійснюється діяльність;

3) мотив може бути усвідомленою причиною, яка формує основу вибору дій чи поведінкових актів особистості. Таким чином, мотив включає одночасно як внутрішні фактори самоспрямованості, так і зовнішні умови, що впливають на характер людської активності.

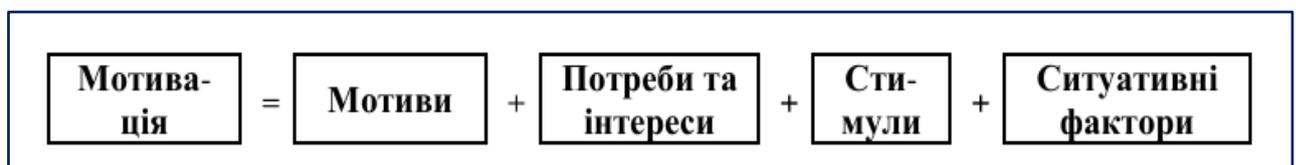
Необхідно пам'ятати, що у віці 6–9 років дорослі повинні навчити дитину вчитися, отож «головний зміст мотивації “навчитися вчитися”» [18, 57].

Мотивація до навчання, залежно від її спрямованості та ставлення до змісту і процесу освітньої діяльності, розподіляється на внутрішню та зовнішню.

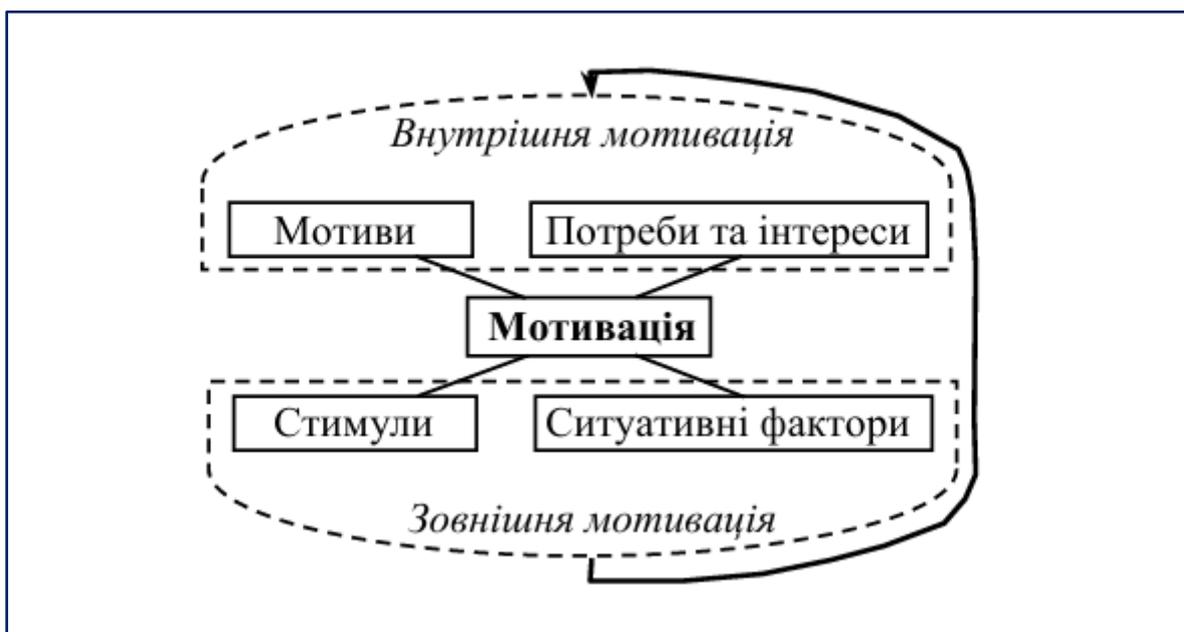
Внутрішня мотивація нерозривно пов'язана з самим процесом освітньої діяльності та його результатами. Вона охоплює такі аспекти, як пізнавальний інтерес, потреба в інтелектуальній активності, а також прагнення досягнення високих результатів. О. Савченко стверджує: «Внутрішня мотивація учіння виникає поступово, у багатьох учнів початкових класів вона нестійка й залежить від ситуації (цікаве завдання, змагальність, підтримка вчителя та ін.). Мотиви учіння в кожній дитини – глибоко особистісні, індивідуальні. Зовнішня поведінка учня, його ставлення до навчання – це «вершки» від багатьох корінців, що живлять бажання вчитися й долати пізнавальні труднощі» [27, 86].

Зовнішня мотивація формується під впливом чинників, які не залежать від внутрішнього стану особистості. Вона ґрунтується на зовнішніх стимулах, що регулюють поведінку. Варто зазначити, що внутрішня мотивація відіграє важливу роль у формуванні позитивного ставлення до освітнього процесу. Вона сприяє отриманню задоволення від виконання завдань, формуванню інтересу до навчання, викликає емоційне піднесення й почуття радості, а також стимулює розвиток почуття власної гідності.

О. Прокопенко вважає, що мотивація – це сукупність «факторів, які спонукають активність особистості та визначають спрямованість її діяльності» [15, 11]. Основні складові мотивації за О. Прокопенко:

Також О. Прокопенко наголошує, що мотивація буває внутрішньою і зовнішньою, тому що «внутрішньо поведінка мотивується в основному мотивами, потребами та інтересами людини, а зовнішньо – за допомогою різного типу стимулів, а також є результатом дії ситуативних факторів» і пропонує таке схематичне зображення зовнішніх та внутрішніх складових мотивації:

[15, 13].

Типологія мотивації в інтерпретації психологів відіграє важливу роль у процесі оволодіння мовою, оскільки сприяє досягненню як освітніх, так і особистих цілей. Вони окреслюють декілька ключових типів мотивації:

Соціальна мотивація базується на соціокультурному значенні мови:

- досконале знання української (державної) мови є ознакою освіченості та культурного рівня;
- батьки, друзі володіють мовою, а це стимулює бажання наслідувати їхній приклад;
- вивчення української мови як обов'язкового навчального предмета асоціюється з прагненням отримати високу оцінку;
- потреба відповідати рівню товаришів та інших членів суспільства;
- поважне ставлення до педагога, що мотивує до навчання.

- практичний аспект знання української мови, яка дозволяє вести ефективну комунікацію;

- зацікавленість у вивченні української мови, оскільки це дає змогу отримувати нові знання задля ознайомлення новими фактами, науковими досягненнями тощо.

Внутрішня мотивація пов'язана з перспективним розвитком особистості:

- знання української мови розглядається як необхідний навик для майбутнього життя;

- оволодіння мовою може стати джерелом власної гордості та досягнення.

Комунікативна мотивація – комплекс факторів, спрямованих на використання мови як інструменту спілкування:

- задоволення від комунікації українською мовою під час навчальних дискусій і бесід у класі;

- української мови сприяє реалізації позаурочних інтересів, таких як комп'ютерні технології, електронна пошта, Інтернет-ресурси, сучасна музика чи відеоконтент;

- стимул до опанування письмової комунікації, наприклад, написання листів українською мовою;

- інтерес до читання кореспонденції, отриманої від інших людей (товаришів-однокласників, друзів, рідних тощо).

Мотивація на основі навчальної діяльності зосереджена на інтересах і задоволенні від освітнього процесу:

- зацікавленість в аналізі текстів, запам'ятовуванні нових слів, виконанні завдань та досягненні успіху в навчанні;

- участь в інтерактивних іграх під час занять;

- легкість у запам'ятовуванні слів та прагнення вивчати українські вірші, пісні, прислів'я і приказки й ін.;

– продуктивність підготовки презентацій і виконання проєктів, що стимулюють творчий розвиток особистості.

Отож усі зазначені типи мотивації взаємодіють між собою, формуючи цілісну систему стимулів для ефективного освоєння української мови й досягнення освітнього й особистісного росту.

Методи мотивації молодших школярів включають створення позитивної атмосфери, використання ігрових та інтерактивних технологій, заохочення досягнень, врахування індивідуальних інтересів, забезпечення реалізації намірів і надання підтримки. Важливо підтримувати внутрішню мотивацію учнів, стимулювати їхню допитливість, давати можливість для самореалізації та виховувати почуття обов'язку.

Духовний світ дитини, її прагнення до пізнання, самоствердження, самовираження і самоактуалізації становлять основу її вищих потреб. Використання цих потреб як бази для навчальної мотивації відкриває шлях до покращення якості освіти.

О. Савченко стверджує: «Для формування повноцінної мотивації учіння молодших школярів необхідно будувати навчальний процес відповідно до комплексу таких дидактичних умов:

- цілеспрямоване формування в учнів позитивного ставлення до навчання, як особливої цінності їхнього життя;
- гуманне ставлення вчителя до всіх учнів незалежно від їхніх успіхів у навчанні, підтримка прагнень самостійно думати і діяти;
- формування суб'єктно-суб'єктної позиції учня;
- формування допитливості, пізнавального інтересу, дослідницької позиції;
- збагачення змісту навчання особистісно орієнтованим, емоціогенним матеріалом, а методики – проблемно-дослідницькими задачами;
- створення сприятливого навчально-розвивального середовища; – збагачення пізнавальних процесів інтелектуальними почуттями учнів;

– виховання відповідального ставлення до процесу й результату навчальної праці, зміцнення почуття обов'язку, волі.

Реалізація кожної з цих умов потребує тривалої, узгодженої роботи вчителя, вихователя і батьків» [27, 89].

Одними з головних завдань у стимулюванні навчання є активізація навчальної та пізнавальної діяльності учнів і розвиток їхніх пізнавальних інтересів. Зокрема, важливою складовою мотивації виступає успішність у навчанні, що включає обсяг отриманих знань та їх якість, засоби здобуття знань, адже з цією метою педагог використовує низку найрізноманітніших методів для стимулювання.

Емоційні методи мотивації:

- заохочення;
- критика (в конструктивній формі);
- навчальні ігри, які сприяють пізнанню нового та викликають різні емоції;
- формування яскравих образних уявлень (апеляція до образного типу мислення учня);
- створення ситуації успіху;
- заохочувальне оцінювання;
- можливість вільного вибору вправ і завдань;
- задоволення потреби бути значущою особистістю.

Пізнавальні методи мотивації:

- опертя на власний досвід учнів;
- формування та підтримка пізнавального інтересу;
- створення проблемних ситуацій;
- виконання творчих завдань;
- використання «мозкових штурмів»;
- розвиток умінь кооперації та співпраці. Вольові методи мотивації:
- чітке формулювання навчальних вимог;
- інформування про очікувані результати навчання;

- навички самооцінки та корекції власної діяльності;
- рефлексія власної поведінки.

Соціальні методи мотивації:

- розвиток потреби бути корисним;
- формування бажання наслідувати сильну особистість;
- організація ситуацій взаємодопомоги;
- пошук контактів та спільної роботи з однолітками;
- зацікавленість у результатах колективної діяльності;
- взаємоперевірка та процес рецензування.

Застосування зазначених методів дає змогу адресувати різні аспекти мотивації, допомагаючи створити сприятливі умови для навчання та розвитку учнів.

З метою розвитку пізнавальної активності учня та формування мотивації до процесу здобуття знань учитель початкових класів може використовувати низку прийомів, серед яких:

- подавати цікаву інформацію та застосовувати завдання, що сприяють активізації;
- створювати позитивний емоційний клімат у класі для кожного учня;
- організовувати ситуації успіху, які мотивуватимуть школярів;
- будувати взаємовідносини між *педагогом і учнем, учнем і учнем* на засадах підтримки та взаємодопомоги послуговуючись методами стимулювання успіхів;
- урізноманітнювати підходи до роботи з учнями, адаптуючи завдання до їхніх індивідуальних потреб;
- визначати оптимальну складність завдань для кожного з учнів, забезпечити дозовану допомогу школярам;
- використовувати пізнавальні ігри, проводити дискусії, створювати проблемні ситуації для спільного та самостійного розв'язання;
- надавати конструктивну підтримку в разі виникнення труднощів;

– заохочувати учнів до спільної освітньої діяльності через партнерську взаємодію, зокрема пропонуючи завдання, які виконуються в парі, групі тощо.

Отже, методи мотивації учнів молодшого шкільного віку спрямовані на формування сприятливого середовища для навчання, застосування ігрових та інтерактивних підходів, визнання їхніх досягнень, врахування особистих уподобань, допомогу в реалізації задумів і забезпечення підтримки. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку внутрішньої мотивації дітей, стимулюванню їхньої допитливості, наданню можливостей для самостійного прояву та вихованню відповідальності за виконання поставлених завдань.

1.2. Огляд технологій та методик використання мотивації під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» в початкових класах

Основа формування мотиваційної сфери учнів молодшого шкільного віку – активне використання сучасних інноваційних освітніх технологій, що відповідають динамічним вимогам сьогодення. Концепція НУШ акцентує увагу на тому, що навчання не обмежується тільки засвоєнням певного масиву знань, умінь і навичок, а передбачає активне впровадження і системне використання освітніх інновацій, які ґрунтуються на сучасних запитах суспільства і спрямовані на розвиток особистості, здатної ефективно конкурувати в різноманітних сферах життєдіяльності. Саме тому педагогу важливо створювати і підтримувати освітнє середовище, яке сприятиме формуванню гармонійно розвиненої особистості, а також стимулюватиме позитивні мотиви до освітньої діяльності серед учнів початкової школи.

Під час викладання української доречно активно використовую сучасні інноваційні педагогічні технології, адже саме вони дають змогу не тільки значно підвищити ефективність уроків, а й сформувати ключові компетентності в учнів, стимулювати їхню навчальну мотивацію, розвивати креативні здібності та спілкування в процесі соціальної взаємодії з однолітками.

Такий підхід гарантує кожному учаснику освітнього процесу нові можливості для активного залучення, самостійної роботи і творчого розвитку.

Інтегруючи сучасні інноваційні технології в освітній процес, учні отримують цінний досвід у розвитку критичного мислення, опановують навички співпраці в групі, вчаться чітко й аргументовано висловлювати свої думки, ухвалювати конструктивні рішення та шукати ефективні шляхи вирішення проблемних ситуацій. Окрім того, вони здобувають важливі життєві компетентності, необхідні для успішної соціальної адаптації та активної участі в громадському житті. Таким чином, використання інновацій в освіті стає не лише важливим елементом освітнього процесу, але й потужним засобом розвитку учнів як повноцінних і всебічно розвинених особистостей.

Схарактеризуємо сучасні технології і методики використання мотивації під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова» в початкових класах:

1. Основні підходи мотивації:

Навчання, орієнтоване на особистість (особистісно орієнтоване навчання) – акцент на врахуванні інтересів, здібностей та індивідуального темпу розвитку кожної дитини.

Компетентнісний підхід – спрямування освітнього процесу на практичне використання отриманих знань у реальних мовленнєвих ситуаціях.

Ігровий формат діяльності – природний спосіб навчання для молодших школярів, особливо 6–7 річного віку, що сприяє зняттю напруження та пробуджує інтерес до навчання.

Створення ситуацій успіху – створення умов, які допомагають учневі відчувати власний прогрес і розвинути впевненість у своїх силах.

2. Технології, що сприяють розвитку мотивації до навчання учнів:

1. Ігрові технології

– Мовні ігри («Склади слово», «Ланцюжок речень», «Знайди помилку»).

– Рольові ігри (учень виступає журналістом, казкарем, редактором).

– Казкотерапія (вивчення мови через створення й обігрування казкових сюжетів).

2. Інтерактивні технології

– Робота в парах і групах (створення спільних текстів, складання ребусів, колективне написання листів).

– Технологія «Мікрофон» – учні по черзі висловлюють думку чи варіант відповіді.

– «Асоціативний куш» – колективне добирання слів до певного поняття.

3. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)

– Використання мультимедійних презентацій, онлайн-тренажерів, інтерактивних панелей.

– Мобільні застосунки для тренування орфографії та словникового запасу.

– Відеоуроки й анімація для пояснення правил.

4. Технологія проєктного навчання

– Мініпроєкти: «Моя улюблена казка», «Розповідь про родину», «Моє місто».

– Колективні газети або стіннівки, створення словничків.

– Дослідницькі завдання (наприклад: «Звідки походить моє ім'я?»).

5. Технологія «створення ситуації успіху»

– Поетапні завдання від простого до складного.

– Використання позитивного підкріплення (похвала, смайлики, наліпки).

– Демонстрація прогресу (порівняння власних результатів «учора й сьогодні»).

3. Методики мотиваційного впливу:

– **Метод проблемних ситуацій** – постановка мовних завдань, що вимагають пошуку («Як правильно сказати?», «Чому так?»).

– **Метод емоційного стимулювання** – використання віршів, скоромовок, пісень, які викликають позитивні емоції.

– **Метод змагання** – мовні конкурси, вікторини, квести («Хто швидше добере рими», «Мовна естафета»).

– **Метод «живого слова»** – читання вчителем або учнями творів українських авторів з подальшим обговоренням.

– **Метод інтеграції** – поєднання української мови з іншими предметами (наприклад, написання математичних задач у вигляді оповідань).

4. Приклади конкретних вправ і прийомів:

– **«Чарівний мішечок»:** учні дістають картку зі словом і придумують речення.

– **«Мовний конструктор»:** складання слів із складів на картках.

– **«Коло ідей»:** кожен учень по черзі додає слово до колективного тексту.

– **«Диктант-дружба»:** діти по черзі диктують слова одне одному.

– **Інтерактивні кросворди та ребуси** на уроці або в онлайн-середовищі.

Отож у початковій школі головне завдання – зробити вивчення української мови емоційно привабливим і життєво корисним. Технології та методики мотивації мають формувати не тільки знання, а й позитивне ставлення до мови як до важливого елемента особистої ідентичності.

Пропонуємо створену на основі проведеного нами аналізу таблицю технологій і методик мотивації на уроках української мови в початковій школі, до якої штучний інтелект згенерував очікуваний результат щодо застосування названих технологій і методик.

Таблиці 2.1.

Технології і методики мотивації на уроках української мови в початковій школі та очікуваний ефект

Методика / технологія	Приклад використання	Очікуваний ефект
Ігрові технології	«Склади слово з літер», «Мовний детектив» (знайди помилку у слові),	Підвищення інтересу, розвиток уваги, легше засвоєння правил

	рольова гра «Журналісти».	
Інтерактивні вправи	Робота в парах («Складіть разом речення»), «Мікрофон» (швидкі відповіді), «Асоціативний куц».	Розвиток комунікативних умінь, формування співпраці
ІКТ (цифрові ресурси)	Онлайн-тренажери з орфографії, інтерактивні вправи на Smart-дошці, відеоілюстрації до теми.	Візуалізація матеріалу, підвищення пізнавальної активності
Проектне навчання	Мініпроект «Моя улюблена казка», створення «Словничка класу», колективна газета.	Формування відповідальності, розвиток творчості й мовлення
Ситуація успіху	Поступове ускладнення завдань, наклейки й смайлики за старанність, «Дерево знань» із листочками-досягненнями.	Підвищення самооцінки, мотивація до подальшого навчання
Метод проблемних ситуацій	«Як правильно: <i>лИсий</i> чи <i>лАсий?</i> », пошук помилок у тексті. «Як правильно: <i>фОльга</i> чи <i>фольгА?</i> (орфоепічні завдання), пошук помилок у тексті.	Розвиток критичного мислення, активізація пізнавальної діяльності
Метод емоційного стимулювання	Виразне читання віршів, спів пісень, скоромовки на швидкість.	Створення позитивного настрою, тренування мовленнєвої моторики
Метод змагання	«Хто більше добере рим», «Мовна естафета», класні вікторини.	Вироблення швидкої реакції, стимул до самовдосконалення
Інтеграція з іншими предметами	Написання казки з математичними задачами, опис малюнка з уроку образотворчого мистецтва.	Усвідомлення практичної цінності мови, розвиток міжпредметних зв'язків [ChatGPT OpenAI].

Пропонуємо добірку прикладів завдань, які сприятимуть розвитку мотивації та можуть використовуватися на уроках української мови в початкових класах:

1. Ігрові технології. Гра «Знайди помилку☺)»: Учитель читає речення: «Синіє небо, світить сонце, співають пташки, шумлять дерева». Діти мають прокоментувати зміст речення і пояснити семантику словосполучень «синіє небо», «шумлять дерева».

Рольова гра «Журналісти»: діти беруть інтерв'ю одне в одного на тему «Моя улюблена книжка».

2. Інтерактивні вправи: «Мікрофон»: учитель ставить запитання: «Яке твоє улюблене слово українською мовою?». Кожен учень швидко відповідає.

«Асоціативний куш»: лексема *школа*. Учні добирають асоціації: *друзі, зошит, вчителька, парта, знання*.

3. ІКТ (цифрові ресурси): онлайн-вправа «З'єднай слово з малюнком» (наприклад: *кіт, дерево*).

Перегляд короткого анімаційного відео про правопис апострофа: <https://www.youtube.com/watch?v=Gx3LBFc3w7I> після чого – виконуються вправи на виучуване правило і з підручника, і послуговуючись відео, наприклад: <https://www.youtube.com/watch?v=ypd5v19PJkQ>

4. Проєктне навчання. Мініпроєкт «Моя улюблена казка»: учні малюють ілюстрацію до казки та пишуть 2–3 речення про улюбленого героя.

«Словничок класу»: кожен школяр записує цікаве слово українською та його малюнок, із цього складається колективний альбом.

5. Ситуація успіху. «Дерево знань»: за правильні відповіді учні отримують «листочки», якими прикрашають дерево на плакаті.

Смайлик у зошиті: після виконання вправи учитель ставить маленький наліпок-смайлик як позитивне підкріплення.

6. Метод проблемних ситуацій. Учитель пише на дошці: «Їжак живе у лісі. Ведмідь... у барлозі». Завдання: добрати правильне слово (спить).

Питання: «Чому слово *дружба* не можна написати через букви “жж”?»

7. Метод емоційного стимулювання

Скоромовка на швидкість: «*Ходить квочка коло кілочка, водить діточок коло квіточок*». Хто швидше та виразніше прочитає?

Читання вірша з рухами (плескання в долоні, міміка) – для емоційного залучення.

8. Метод змагання. «Мовна естафета»: вчитель називає слово (*сонце*), наступний учень добирає до нього прикметник (*яскраве*), наступний – дієслово (*світить*). Виграє команда, яка швидше складе речення.

Конкурс «Хто більше»: за 1 хвилину учні пишуть якомога більше слів на букву «С».

9. Інтеграція з іншими предметами. Наприклад з математики: вчитель читає задачу у формі казки: «*У лісі було 5 білочок. До них прибігло ще 3. Скільки білочок стало?*». Діти записують розв’язання й короткий текстовий висновок.

З образотворчого мистецтва: учні малюють малюнок «Осінь у парку» і складають 2–3 речення-описи.

Отож із впевненістю можемо стверджувати, що використання нових інформаційних технологій, ігрових і проєктних методик, інтерактивних вправ, проблемних ситуацій, цифрових ресурсів та міждисциплінарної інтеграції сприяє розвитку мотивації до освітньої діяльності учнів початкової школи.

Водночас творчість, яку потрібно використовувати молодшим школярам під час виконання поставлених завдань із використанням названих технологій і методик, є специфічним видом діяльності та важливою складовою будь-якої освітньої активності. Творчість і креативність – це потужний стимул, що може суттєво посилити прагнення до освітньої діяльності, а також сприятиме самореалізації молодшого школяра. У процесі творчої діяльності або будь-якої діяльності, де залучається креативність, відбувається актуалізація та задоволення важливих потреб особистості, таких як самодетермінація, самореалізація та інтелектуальний розвиток. Саме ці аспекти зумовлюють її значний мотиваційний потенціал як внутрішньомотивованої форми активності. До того ж креативність сприяє підвищенню ефективності роботи та досягненню високих освітніх результатів.

1.3. Дванадцять порад педагогу для підвищення мотивації освітньої діяльності молодших школярів

Аналіз матеріалів освітніх сайтів НаУрок [36], Всеосвіта [35], наукових конференцій дав змогу сформулювати дванадцять порад, які допоможуть налагодити ефективну взаємодію між учителем і молодшими школярами, а також сприятимуть підвищенню мотивації освітньої діяльності учнів початкової школи.

Науковці переконані, що в освітньому процесі мотивація учнів має значно більший вплив, ніж їхній інтелект, перевершуючи його у 2,5–3 рази. Зацікавити школярів до вивчення навчальних предметів завжди було непростою задачею, а в умовах російської агресії та спричинених війною обмежень міжособистісної взаємодії і комунікації, зокрема під час організації дистанційного навчання, ця проблема тільки загострилася.

Аналіз поглядів шкільних психологів, які є безпосередніми учасниками освітнього процесу дав змогу сформулювати кілька практичних рекомендацій, які допоможуть активізувати учнів під час навчальної діяльності, стимулювати і

розвивати їхню цілеспрямованість, завзяття без значних витрат зусиль. З цією метою педагогу необхідно:

1. Створювати сприятливу психологічну атмосферу. Психологічний комфорт і довірливі відносини між учителем і учнями мають ключове значення для формування позитивної мотивації. Страх перед невдачами і їхніми наслідками в перспективі може гальмувати інтерес до навчання, тому важливо забезпечити простір, де учні почуватимуться прийнятими й цінованими. Варто надихати школярів вірити у власні сили, долати перешкоди та прагнути успіху.

2. Вивчати своїх учнів. Знання про захоплення, досягнення та інтереси школярів дозволяє значно легше організовувати конструктивну взаємодію в класі. Це не лише справа знання їхніх імен – спілкуйтеся з ними про сучасну музику, кіно, актуальні події та тренди, давайте можливість висловлювати власну думку. Така комунікація розвиває впевненість дітей у собі, позитивно впливає на їхню поведінку й стимулює активніше залучення до навчання.

3. Встановлювати чіткі цілі та збалансовувати складність освітніх завдань, адже зрозумілі й конкретні цілі допомагають учням краще орієнтуватися в процесі навчання, зосереджуватися на завданнях і уникати почуття розгубленості. Водночас важливо забезпечити баланс: матеріал має бути доступним для опанування, але не надто легким, аби учні відчували значущість власних зусиль і розвивали навички долаття труднощів. Ці прості стратегії сприятимуть створенню сприятливого середовища для навчання, зміцнюючи мотивацію школярів і покращуючи результати освітнього процесу.

4. Урізноманітнювати форми роботи на уроках. Мозок прагне новизни, оскільки рутина негативно впливає на мотивацію будь-якої діяльності, незалежно від віку. Це добре видно навіть у дорослих, які втомлюються від одноманітного графіка на улюбленій роботі. Що вже казати про школярів: стандартні формати навчальних занять швидко викликають у них нудьгу. Щоб уникнути цього, варто регулярно змінювати структуру уроків, вводити творчі завдання й пропонувати нові форми роботи. Наприклад, організовувати екскурсії, зустрічі з цікавими людьми, інтерактивні практичні заняття, вікторини

чи креативні навчальні проєкти. Застосування різних методик допоможе підтримувати інтерес учнів і показувати їм, як отримані знання можна використовувати для вирішення різноманітних завдань.

5. Показувати користь і перспективу застосування знань. Мотивація ґрунтується на інтересі, а запитання «Для чого мені це потрібно?» знайоме кожному вчителю. Щоб подолати таку байдужість, важливо демонструвати учням практичну значимість усіх отриманих знань і приклади їх застосування в реальному житті. Пояснюйте, як вивчення того чи іншого предмета може допомогти їм успішно справлятися із завданнями в майбутньому: написати цікавий пост у соцмережах (українська мова), створити відеоігри (іноземна мова, математика, інформатика) або спланувати вдалий маршрут для подорожей (географія). Надавайте реальні приклади того, як знання використовуються у житті, і це неодмінно надихне учнів.

6. Організовувати челенджі та змагання. Створення здорової конкуренції в класі – це чудовий спосіб мотивувати учнів до успішної роботи. Творчі підходи, нововведення та трохи непередбачуваності стимулюють їх бути продуктивнішими й активніше проявляти свої здібності. Проведення різноманітних конкурсів, ігор, квестів чи змагань теж формує позитивний дух суперництва. Дебати й дискусії також сприятимуть глибшому опрацюванню інформації та допоможуть зробити її частиною мислення учнів. Інтелектуальні заходи розкриють потенціал дітей, підвищать зацікавленість до навчання та урізноманітнять шкільний процес.

7. Дивувати учнів на уроці, щоб утримати увагу школярів протягом заняття, важливо запропонувати їм щось незвичайне й цікаве. Це може бути несподіваним показом короткого відео чи аудіофрагмента, цитатою відомої особистості або оригінальним завданням для мозкового штурму. Елементи сторітелінгу чи дотепний анекдот сприятимуть не тільки освітній мотивації, а й кращій комунікації між учнями та педагогом. Розважальний підхід допоможе зробити урок інтерактивним і цікавим.

8. Запропонувати вести портфоліо досягнень. Кожен клас – це збір різних характеристик і здібностей: одні швидко засвоюють матеріал, інші потребують більше часу; хтось любить точні науки, а хтось гуманітарні, а тому знайти універсальний спосіб одночасного задоволення всіх освітніх потреб практично неможливо. Та попри ці відмінності важливо допомогти кожному учневі відчутися прогрес і пишатися власними досягненнями. Для цього учитель може запропонувати збирати їхні результати у портфоліо – записувати значущі моменти навчання та докладені зусилля. Це мотивуватиме школярів розвиватися й посилюватиме їхню впевненість у своїх силах, стане джерелом натхнення для подальшого розвитку.

9. Дати свободу вибору. Надання учням права вибору стимулює інтерес до навчання, розвиває ініціативність і спонукає до активної діяльності. Використовуйте цю можливість якомога частіше. Наприклад, дозвольте учням самостійно вибирати тему твору, презентації або доповіді, вірш для вивчення напам'ять чи формат виконання самостійної роботи. Крім того, можна запропонувати їм обрати завдання чи проблему для дослідження та вирішення. Такий підхід не тільки підвищить зацікавленість, але й сприятиме формуванню відповідальності за якість виконаної роботи та розвитку навичок самоконтролю.

10. Розподіляти ролі. Учнівський колектив можна порівняти з маленькою спільнотою, де кожному важливо відчутися своєю значущістю і внесок у загальну справу. Щоб реалізувати цю потребу, доречно разом із учнями скласти список завдань на тиждень, встановити чіткі критерії виконання та запропонувати їм самостійно обрати роль або сферу відповідальності.

До переліку завдань можуть входити:

- підтримка комунікації у класному чаті;
- підготовка матеріалів про життя класу для шкільного сайту;
- вибір ігор чи інших активностей;
- організація взаємодії з гостями класу (наприклад, учнями з інших груп під час перерв);
- ведення звітності про щоденну відвідуваність тощо.

Такий підхід сприятиме розвитку комунікаційних навичок, ініціативності й впевненості в собі для кожного учня.

11. Оцінити учнівські ідеї. Надання учням можливості висловлювати свої думки щодо проведення занять є ефективним засобом їх залучення до освітнього процесу та сприяє налагодженню довірливих взаємин між педагогом і класом. Для цього доречно наприкінці кожного уроку цікавитися у школярів, які види діяльності їм сподобалися найбільше, які аспекти викликали занепокоєння. З метою інтеграції отриманих ідей в освітню діяльність варто разом із учнями аналізувати їхні відповіді, а також організовувати сеанси колективного мозкового штурму, що дозволять знайдені рішення втілити у практиці освітнього процесу.

12. Використовувати систему винагород. Емоційна та матеріальна винагорода – це один із найефективніших стимулів для дії, адже її отримання демонструє, що зусилля були не марними. Чим більше сил витрачено, тим сильніше відчуття радості від досягнутого результату. Такий механізм закріплює у свідомості ідею про те, що наполеглива праця приносить позитивні плоди. Нагородження відіграє ключову роль у мотивації учнів, оскільки відчуття гордості за здобуту винагороду надихає їх вкладати ще більше енергії в навчання та розвиток. Навіть прості прояви уваги, як-от короткий електронний лист із похвалою за добре виконану роботу або кілька теплих слів після уроку, здатні викликати в молодших школярів позитивні емоції та стимулювати їх до нових досягнень.

Мотивація тісно пов'язана із внутрішньою самопозицією школяра. Якщо він впевнений у своїй розумності й талановитості, його прагнення до активної діяльності значно зростає. Саме тому варто підтримувати цей внутрішній потенціал через навчальні установки та афірмації, наприклад: «Я здатний/на!», «Я впораюся/лася!», «Я сильний/на!». Щира похвала важлива, а тому учням необхідно час від часу говори такі слова: «Ти мене приємно здивував!», «Чудова робота!», «Дійсно майстерно!». Такі слова учителя можуть значно посилити їх мотивацію та бажання рухатися вперед.

РОЗДІЛ II.

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

2.1. Використання ігрових технологій навчання задля створення позитивної мотивації на уроках української мови

З метою формування «повноцінної мотивації учіння» у молодших школярів на уроках української мови важливим є продумане й доречне використання підручника «Українська мова». Я. Кодлюк вважає, що «використання підручника може:

– забезпечити емоційність навчання (емоційна насиченість змісту навчального матеріалу, добір інформації з погляду її значущості для молодших школярів, цікаві візуальні матеріали);

– процесуальне забезпечення мотиваційної функції (завдання на аналіз мотиваційної сфери дійових осіб твору; автора: організація засобами підручника навчальної дослідної діяльності школярів; індивідуальні, парні та групові форми пошукової роботи; ігрові ситуації, драматизації тощо; формулювання запитань; заохочення учнів до висловлювання власної думки» [Я. Кодлюк, 28].

«Серед пізнавальних мотивів керованим і найзначнішим є пізнавальний інтерес, який виникає і зміцнюється в ситуації пошуку нових знань, інтелектуального напруження, самостійної діяльності. Тому, якщо перед учнями ставляться лише готові цілі, а знання тільки повідомляються й закріплюються, активність згортається, інтерес згасає. Основою успішного мотиваційного розвитку молодших школярів із різними навчальними досягненнями є гуманізація навчальної взаємодії, яка сприяє суб'єктності навчання, коли молодший учень реально може виявити здатність до самостійного учіння», – стверджує О. Савченко [27, 90].

Учена також доречно наголошує, що за допомогою гри відбувається перехід від дошкільного безтурботного дитинства до школи, «що зумовлює поступову зміну провідних видів діяльності – ігрової на навчальну» [26, 216].

В. Вихруш і С. Дубчак стверджують: «Гра – це одна з форм практики пізнання і спілкування, що здавна існувала у людському суспільстві, а ігрова діяльність – один із ефективних засобів підвищення якості сприймання молодшими школярами мовного матеріалу та художніх творів на уроках рідної мови і читання. Для того щоб зацікавити дітей майбутньою діяльністю, внести у навчання ситуації несподіванки, вільного вибору, яскраві позитивні емоції, педагог повинен сам стати учасником гри. Саме тому вчителю, який перебуває у пошуках ефективної методики навчання, яка б, з одного боку, враховувала специфічні закони мови, а з іншого – дала б змогу прилучати дітей до активної творчої діяльності, варто звернутися до гри. <...> саме **дидактичні (навчальні) ігри** безпосередньо входять до структури уроку і сприяють засвоєнню, поглибленню й закріпленню навчального матеріалу та є засобом загального розвитку особистості, формування мовної та мовленнєвої самостійності» [3, 12].

У праці «Ігрові методики роботи з дітьми 1–4 класів» О. Скворчевська зауважує: «Творчі ігри забезпечують максимальні можливості для розвитку уяви, нестандартного мислення, ініціативи дітей, то педагогічна мета дидактичних полягає в сенсорному вихованні, мовленнєвому розвитку, ознайомленні молодших школярів з навколишнім світом, формуванні у них елементарних математичних уявлень. Дидактична гра – гра, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, удосконалення пізнавальних умінь і навичок. Дидактичні ігри, ігрові заняття і прийоми підвищують ефективність сприймання дітьми навчального матеріалу, урізноманітнюють їхню навчальну діяльність, вносять у неї елемент цікавості» [28, 25].

На початковому етапі навчання української мови важливо створити в учнів позитивну мотивацію до її вивчення та пробудити інтерес до пізнання навколишнього світу. На наступному ж етапі доцільно спрямувати зусилля на розвиток мовної компетентності.

Ігрові технології в початковій школі – це найефективніший спосіб зацікавити молодших школярів, зробити освітній процес інтерактивним та

веселим. Головне завдання вчителя полягає в тому, щоб викликати в учнів живий інтерес до вивчення української мови, з перших уроків сформувати позитивне ставлення до предмета та показати практичну значущість володіння мовою як засобу спілкування.

Оскільки в молодших школярів переважають ігрові інтереси та образне мислення, оптимальним методом є впровадження «гейміфікації», а саме: інтеграції ігор, ігрових технік та практик з освітньою метою, тобто для розв'язання поставлених завдань. Метод гейміфікації допомагає педагогу мотивувати учнів до навчання, розвивати їхні розумові здібності, просторову уяву та реакцію, заохочувати до творчої діяльності в інтерактивному середовищі, а також стимулювати самостійну роботу молодших школярів і кооперацію в групах (гомогенних / гетерогенних). Освітній процес стає більш захоплюючим і насиченим завдяки іграм та новим освітнім викликам, тоді як змагання з винагородами мають додатковий стимул, що сприяє розвитку творчих здібностей і наполегливості.

Гейміфікація відповідає потребам сучасних дітей. Вона дозволяє виходити за рамки рутини та стимулює учнів до самостійного й добровільного навчання. Для формування мотивації та розвитку комунікативних навичок доречно застосовую нестандартні форми занять: *уроки-змагання, конкурси, вікторини, фантазії та інтерактивні екскурсії*, які сприяють груповій роботі та глибшому засвоєнню матеріалу.

Широкою популярністю серед учнів користуються драматизація та організація театральних уроків (попри те, що вони потребують попередньої підготовки). Вони забезпечують не тільки згуртованість класу, а й викликають емоції, активізують уяву, роблять навчання яскравим і незабутнім. Уроки-подорожі дозволяють учням знайомитися з історією, культурою та традиціями народу, а також демонструвати свої знання у цікавій формі.

Також на уроках української мови необхідно використовувати різноманітні ігри. Наприклад, гра «Аукціон» допомагає тренувати фонетичний слух і швидкість реакції. Учні вибирають картки зі зображенням предметів в

залежності від озвученого звуку або словосполучення. Популярна також гра «Зіпсований телефон», яка розвиває точність артикуляції: учні пошепки передають слово по ланцюжку, намагаючись не втратити його первісний вигляд. Закріплення лексичних одиниць проходить за допомогою гри «Я бачу», під час якої учні називають слова через бінокль або щілину, використовують флеш-картки тощо.

Ігри й ігрові ситуації допомагають спрямувати освітній процес не лише на засвоєння знань, але й на соціалізацію учнів і формування їх особистості природним шляхом. Завдяки активним методам викладання уроки стають не просто корисними, а й цікавими для молодших школярів.

У процесі навчання учнів зв'язному мовленню та культурі спілкування, ефективними є рольові ігри, як-от: «Мій портфель», «Мій будинок», «Моє місто/село», «У магазині», «Моя сім'я», «Мої друзі» тощо.

Школярі із задоволенням займаються такими видами діяльності, зокрема пантоміма, люблять грати в настільні ігри. Одна з улюблених ігор – «Кубики історії», яка не тільки захоплює дітей, а й вдосконалює їхні навички письма. Вона стимулює учнів створювати власні історії, використовуючи слова-підказки, фантазувати та, за бажанням, оформляти створені ним історії в саморобні книжки.

Головне завдання вчителя полягає у спрямуванні та мотивації учнів, і саме гра виступає ефективним інструментом для цього. Використання ігрових технологій на уроках української мови сприяє підвищенню інтелектуальної активності, розвитку самостійності та ініціативності. Це дозволяє учням засвоювати знання не через примус, а завдяки зацікавленості.

На уроках української мови (за О. Савченко) ефективно можуть застосовуватися словесні ігри, сюжетно-рольові ігри, ігри-конструювання тощо.

У час швидкої появи нових освітніх можливостей важливо активно експериментувати з новими методами та підходами до організації освітньої діяльності, зокрема й використанням навчальних ігор, оскільки вони допомагають ламати шаблони, створювати комфортну емоційну атмосферу та

стимулювати розвиток мотиваційної сфери молодших школярів на уроках української мови.

Водночас необхідно зазначити, що емоційний аспект гри також відіграє важливу роль, оскільки учням важливо отримувати задоволення і від самого процесу гри, і від її результатів, а для вчителя основним результатом гри є рівень засвоєння учнями програмових вимог, формування й удосконалення предметних компетентностей, покращення освітньої взаємодії в шкільному колективі та створення гармонійних взаємин між учасниками освітнього процесу.

2.2. Застосування інтерактивних методик і технологій з метою формування мотивації освітньої діяльності

Реформа Нової української школи орієнтована на створення освітнього середовища, у якому школярі навчаються через діяльність. Головна увага приділяється розвитку компетентностей, а не просто запам'ятовуванню фактів. «Державний стандарт початкової освіти» чітко визначає мету: «всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і ключових умінь. Учень початкових класів має бути самостійним, комунікативним, з розвиненими цінностями» [8].

Одним із ключових аспектів формування мотивації учнів НУШ є інтерактивність навчання. Метою інтерактивних методів є створення комфортного середовища, у якому кожен учень матиме змогу відчувати свою успішність і розкрити інтелектуальні здібності. Уникаючи традиційних підходів, інтерактивні методи сприяють формуванню комунікативних навичок, створенню емоційно сприятливого клімату, розвитку командної роботи та вмінню висловлювати думки. Це також допомагає учням відчувати радість творчості й ситуацію успіху. Ефективним засобом формування позитивної мотивації до навчання є інтерактивні методи й технології, які стимулюють розвиток ключових компетентностей НУШ. Під час освітнього процесу впроваджуються різноманітні форми інтерактивної роботи, адаптовані до структури уроку.

Окремо варто згадати Метод Асоціативних Символів (МАС), який базується на запам'ятовуванні через імітацію, максимально наближену до реальності. Використання цього підходу дозволяє перетворити складний матеріал у зрозумілий і цікавий. Учні виконують дії та проговорюють слова одночасно, створюючи асоціативні образи, що оживляють кожне поняття. Цей метод дозволяє урізноманітнити освітній процес за допомогою ігор, підтримуючи систематичне повторення лексики для формування автоматизму спілкування іноземною мовою.

Ще одним цікавим підходом є робота з конструктором LEGO. Інтерактивне використання конструктора допомагає учням здобувати важливі знання та навички у форматі гри. Конструювання дозволяє дітям відчувати себе творцями – інженерами, механіками чи архітекторами, відкриваючи безмежні можливості для фантазії та креативності. В процесі будування моделі учні розширюють свої інтелектуальні здібності, вчаться працювати командно та висловлювати власні ідеї. Метод «Конструювання» сприяє розвитку мислення, уяви та творчих задатків. Учні також використовують LEGO для вивчення нових слів, речень чи граматичних структур, тим самим покращуючи свою здатність концентруватися й співпрацювати з однолітками.

Сучасною технологією навчання, яка широко застосовується у школах НУШ, є складання інтелект-карт (ментальних карт). Цей метод організує інформацію у зрозумілий та структурований формат, що допомагає мозку ефективніше її опрацьовувати. Основною ідеєю є графічне представлення інформації через вибір центральної теми, розгалуження думок та їх візуальне оформлення за допомогою кольорових акцентів. Використовуючи інтелект-карти, учні розвивають пам'ять, увагу та креативне мислення. Така форма роботи значно підвищує мотивацію до опанування іноземної мови, дозволяючи організувати індивідуальну, групову чи колективну діяльність.

Лепбук – це інтерактивна папка або зошит, створений власноруч, що слугує для систематизації та яскравого оформлення навчальних матеріалів за вибраною тематикою. Основними атрибутами лепбука є різноманітні рухомі елементи, кишеньки, конверти та міні-книжечки, які сприяють структурованій організації інформації. Процес його створення дозволяє учням активно залучитися до освітнього процесу, розвивати креативність і проявляти свої творчі здібності. Це не тільки

робить навчання цікавішим, але й допомагає поглибити розуміння матеріалу. За допомогою лепбуків учні мають можливість творчо презентувати свої захоплення або поділитися враженнями щодо проведеного часу на відпочинку.

Скрайбінг – це ефективний метод подання інформації, у якому пояснення

супроводжується графічною візуалізацією ключових аспектів шляхом створення схематичних малюнків. Цей прийом дозволяє не тільки полегшити сприйняття текстової інформації, але й забезпечити її більш доступне і естетично привабливе

подання. Використання скрайбінгу акцентує увагу на основних моментах і сприяє кращому запам'ятовуванню змісту.

Учитель інформатики Катерина Озолиньш зазначає: «Скрайбінг (від англійського «писар» – робити малюнки або ескізи) – це новітня техніка презентації, яку винайшов британський художник Ендрю Парком для британської організації, що займається популяризація наукових знань – RSA. Реалізується наступними чином: мова декламатора ілюструється миттєво символами, малюнками та знаками за допомогою маркера на папері або дошці. Виходить як би «ефект одночасного відтворення», коли ми і бачимо і чуємо майже одне й те саме, при цьому образи нотуються на провідних поняттях аудіоряду. Скрайбінг може мати різні форми: це і малюнки на дошці, і відео, і ескізи на папері, що допомагають пояснити співрозмовнику суть питання, і заздалегідь підготовлений процес візуалізації, який буде супроводжувати урок або захід» [22].

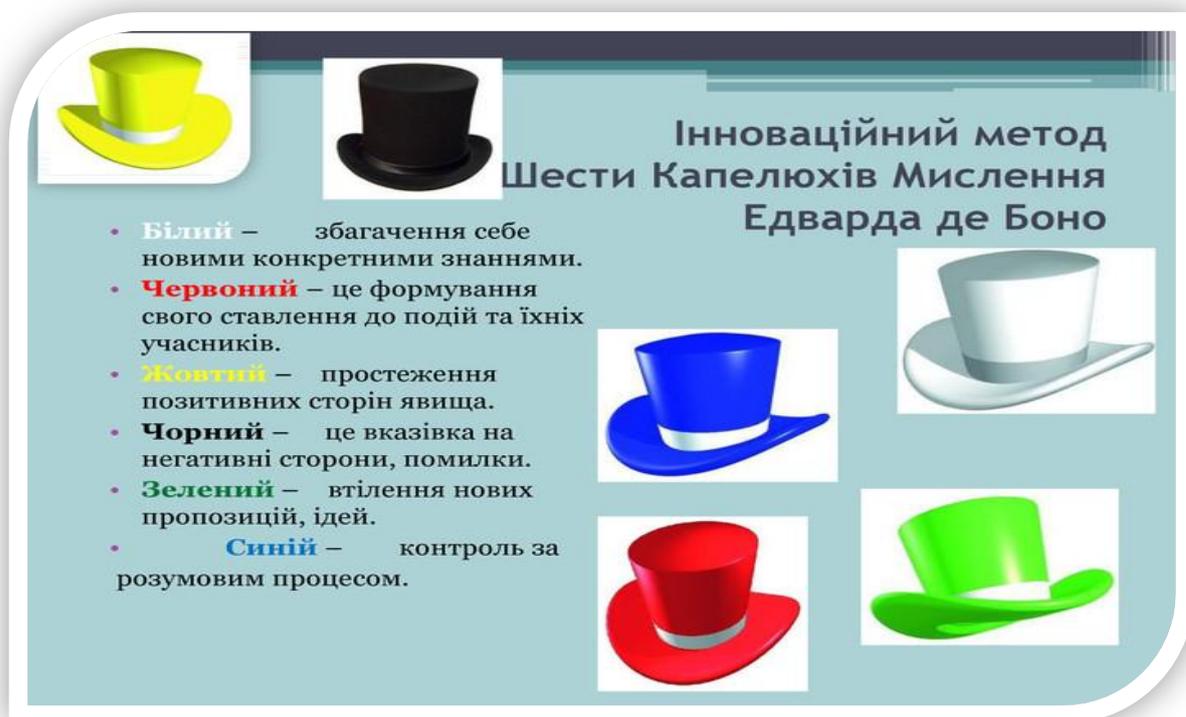
Хмари слів – це графічна візуалізація списку слів, категорій або ключових понять у вигляді зображення, що поєднує всі елементи в єдиній композиції. Цей інструмент особливо корисний для демонстрації термінології чи понять з певної виучуваної теми, сприяючи їх швидкому засвоєнню. Цей підхід уможливорює швидко запам'ятовування важливої освітньої інформації.

Їх можна створювати за допомогою таких сервісів:

«**Word It Out** – безкоштовний англомовний сервіс для створення хмар слів, який є одним з найпростіших і зручних у використанні.

Метод «Шести капелюхів» Едварда де Боно – це інтерактивна технологія розвитку критичного та креативного мислення, яка допомагає дітям навчитися дивитися на проблему з різних сторін. Його можна ефективно застосовувати на уроках української мови в початкових класах. Це якісний інструмент, який сприяє організації мислення та підвищенню ефективності дискусійного процесу шляхом розподілу різних аспектів роздумів на окремі рольові етапи.

Інноваційний метод Шести Капелюхів Мислення Едварда де Боно

- **Білий** – збагачення себе новими конкретними знаннями.
- **Червоний** – це формування свого ставлення до подій та їхніх учасників.
- **Жовтий** – простеження позитивних сторін явища.
- **Чорний** – це вказівка на негативні сторони, помилки.
- **Зелений** – втілення нових пропозицій, ідей.
- **Синій** – контроль за розумовим процесом.

Кожен капелюх символізує певний стиль або тип мислення, який учасники мають застосувати для аргументації своїх поглядів у заданий момент. У процесі використання цього методу, зокрема під час дискусійної гри, учасники чергують капелюхи різних кольорів, кожен з яких задає особливий підхід, оскільки символізує певний тип мислення. Одягаючи той чи той капелюх учень пробує діяти саме в такій ролі:

Білий капелюх зосереджує увагу на фактичній інформації та об'єктивному аналізі наявних даних. У цьому режимі важливо зазначити достовірні відомості, а також робити висновки щодо того, якої інформації бракує для повного розуміння ситуації (що ми знаємо з тексту/правила).

Жовтий капелюх покликаний стимулювати позитивне мислення. На цьому етапі аналізуються переваги та можливі успіхи розглядуваного питання, а також формуються оптимістичні прогнози для реалізації ідеї чи розвитку ситуації (що хорошого, для чого потрібне правило чи текст).

Чорний капелюх вводить критичний аспект оцінювання. Учасники звертають увагу на можливі загрози, ризики та слабкі місця в ситуації, яка обговорюється, що дозволяє врахувати потенційні недоліки чи перешкоди (що може бути неправильно, які помилки можливі).

Червоний капелюх акцентує увагу на емоційній сфері, інтуїтивних здогадках і почуттях. На цьому етапі учасники можуть висловлювати свої спонтанні ідеї або суб'єктивні враження, не заглиблюючись у детальний аналіз чи аргументацію (які емоції викликає текст/завдання).

Зелений капелюх стимулює творчість і нестандартний підхід до проблеми. Учасники пропонують нові ідеї, генерують альтернативні варіанти, модифікують існуючі концепції або шукають свіжі рішення для актуальних викликів (як інакше можна використати слово, придумати речення).

Синій капелюх відповідає за керування загальним процесом та організацію роботи групи. Ті, хто перебувають у цьому режимі, здійснюють узагальнення підсумків дискусії, контролюють її структуру і визначають ефективність методології в конкретних обставинах (підсумок, що ми зрозуміли, як діяти далі).

Пропонуємо завдання з використанням методу «Шести капелюхів» на уроках української мови

Робота з текстом (читання й аналіз оповідання чи казки):

Білий: знайти факти про героїв (імена, місце дії).

Червоний: висловити, які почуття викликають вчинки персонажів.

Чорний: визначити негативні риси поведінки героїв.

Жовтий: пояснити, чому вчинок когось можна вважати добрим.

Зелений: придумати інший кінець казки.

Синій: підсумувати, яку мораль можна винести.

Вивчення мовних правил (наприклад, уживання великої букви):

Білий: навести приклади слів з великої літери.

Червоний: розповісти, які відчуття викликає слово «Батьківщина».

Чорний: пояснити, що буде неправильно, якщо написати «україна» з малої.

Жовтий: назвати користь правильного написання.

Зелений: придумати веселий віршик чи загадку з цим правилом.

Синій: зробити висновок, у яких випадках пишемо велику літеру.

Робота з власними висловлюваннями (складання текстів):

Білий: скласти план розповіді.

Червоний: описати, які емоції відчуває герой.

Чорний: перевірити, де можуть бути помилки у побудові речень.

Жовтий: знайти вдалі, яскраві слова.

Зелений: додати креативний елемент (прислів'я, власний заголовок).

Синій: зробити висновок, чи текст вийшов зв'язним.

Таким чином, метод «Шести капелюхів» дає змогу молодшим школярам зрозуміти, що будь-яке мовне явище чи текст можна розглядати з різних позицій – це формує мовленнєву компетентність, розвиває критичне мислення й креативність, а урок стає живим і цікавим, а також забезпечує глибший, структурований підхід до вирішення освітніх задач і сприяє різноплановому погляду на ситуацію, формуючи основу для продуктивної командної роботи.

Робота в групах – це метод організації навчання, при якому учні взаємодіють у невеликих командах (від 3 до 6 осіб) для виконання спільного завдання. Такий підхід сприяє розвитку навичок комунікації та співпраці, необхідних для сучасного життя. Спільна діяльність у групах дозволяє учням підтримувати одне одного, ділитися ідеями та знаходити ефективні рішення. При цьому використовуються елементи кооперативного навчання, такі як: позитивна взаємозалежність, особиста

відповідальність за результати роботи, взаємодія віч-на-віч, а також розвиток навичок командної роботи. Наприклад, учням 3-го класу було запропоновано заповнити таблицю, порівнюючи корисну та шкідливу їжу. Я помітила, що школярі з вищим рівнем знань не лише активно працювали над завданням, але й залучали своїх партнерів із нижчим рівнем успішності, даючи їм можливість рівноправно брати участь у процесі.

Робота в парах – ефективний метод, який часто використовують педагоги на етапах засвоєння, закріплення чи перевірки знань. Завдяки цьому формату учні мають змогу подумати самостійно, обмінятися думками з партнером і тільки після цього презентувати свої ідеї перед класом. Така форма роботи сприяє розвитку комунікативних навичок, критичного мислення, вміння аргументувати свою точку зору та вести дискусію. Наприклад, на уроках у 4 класі під час створення розповіді на тему «Літні канікули» школярі визначали цікаві туристичні місця та пропонують варіанти для відпочинку влітку.

Важливо зауважити, що якісна підготовка учнів неможлива без впровадження сучасних освітніх технологій. Інтерактивні форми й методи навчання потребують педагогів-новаторів – людей із системним мисленням, готовністю до творчості й інновацій, а також здатністю мотивувати школярів до навчання. Основне завдання учителя полягає у створенні умов для творчого розвитку учнів, а тому доречно організувати освітній процес так, щоб він сприяв активному розвитку уяви, асоціативного мислення й здатності бачити закономірності. Важливо допомагати молодшим школярам постійно вдосконалюватися, долати складніші завдання й знаходити мотивацію для подальшого навчання.

«Урок, – зазначає О. Гойда, – це частина життя не тільки вчителя, а й учня. Тому на кожному уроці намагаюсь створити атмосферу довіри, співробітництва, взаємоповаги з учнем. Завжди хочу приносити у кожен урок

щось нове, цікаве, незвичайне та креативне» [4, 23], а педагог повинен постійно розвиватися – як у професійному плані, так і в творчості чи опануванні нових методів викладання. Така динаміка сприяє успіху педагога та надихатиме його учнів на активний і змістовний освітній процес.

2.3. Позакласна робота як один із чинників підвищення мотивації освітньої діяльності учнів

Позакласна робота є однією з ключових складових у розвитку знань, вмінь і навичок, особливо в контексті міжособистісної взаємодії. Вона сприяє формуванню зацікавленості учнів у вивченні української мови, водночас спрямовуючи їх на всебічний розвиток особистості. Це охоплює інтелектуальні, емоційно-вольові та духовно-моральні аспекти. Опановуючи українську мову, учні потребують наполегливості, самоосвіти та постійної практики як у вербальному, так і в невербальному спілкуванні. Саме позакласна робота, як інструмент мотивації, відіграє значущу роль у навчанні та закріпленні мовних компетенцій.

Сучасні освітні програми активно заохочують співпрацю батьків у цьому процесі, особливо враховуючи складні актуальні реалії, зокрема в умовах російсько-української війни. Спільні зусилля батьків і учнів допомагають долати лінгвістичні бар'єри, що виникають через різноманітне сімейне середовище та мовне оточення. Батьківська підтримка значно збагачує діяльність позакласної роботи, яка може включати створення проєктів, лепбуків, вивчення народних пісень, поезії, постановку вистав або складання особистих портфоліо. Завдяки таким спільним ініціативам процес засвоєння мови стає невід'ємною частиною життя молодшого школяра. Діти відчують більшу впевненість у своїх знаннях і отримують мотивацію до подальшого вдосконалення мовних умінь. Особливу користь приносить впровадження в заняття життєвих ситуацій, які школярі можуть обіграти разом із батьками.

На уроках необхідно акцентувати увагу учнів на усній взаємодії та продуктивному мовленні, що допомагає засвоювати мовні конструкції в практичному спілкуванні. Професійно організована позакласна робота розширює

словниковий запас учнів і відкриває їм нові культурні горизонти. Вона охоплює теми та питання, що виходять за межі стандартної шкільної програми, враховує індивідуальні інтереси та запити школярів. Учням, які за певних причин не можуть максимально реалізовувати свої здібності у класі, позакласна діяльність дає можливість проявити свої приховані таланти у сприятливій атмосфері довіри, взаєморозуміння та співпраці.

На початкових етапах навчання ефективними формами позакласної роботи є інтерактивні заходи: подорожі у казковий світ, святкування алфавіту, тематичні тижні української мови чи театралізація казок тощо.

У 2–4 класах діти активно залучаються до шкільних і міських конкурсів знавців української мови, зокрема Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, урочистих свят, присвячених Шевченківським дням та іншим видатним діячам української мови та культури, а також урочистостей з нагоди Дня захисника Батьківщини, Дня Матері, Дня міста тощо.

Позакласна робота має на меті формування у школярів позитивного ставлення до української мови, здобуття мовних компетентностей, важливих для їхньої успішної інтеграції в сучасне суспільство.

Пропонуємо авторський сценарій свята з нагоди Дня Матері, створений учителькою початкових класів СШ №2 Панасенко Марією Станіславівною, яка виховала не одне покоління свідомих українців, які шанують національні традиції.

I. Звучить пісня «Про другу школу».

II. Вступне слово вчителя – Марії Панасенко.

III. Хід свята:

- 1. В цей травневий день такий
врочистий
Зібралась вся наша сім'я,
Бо маємо ми честь віддати
Найкращим в світі матерям.*
- 2. А те, що ви у нас найкращі,
Любі, наймиліші*

- Ми вам спробуємо сьогодні
Про це розповісти.*
- 3. Мамо, зоре моя ясна,
Нині ваше свято
Цілий рік у вас, матусю,
Праці так багато.*
- 4. Вічно все про нас в турботі,*

- Дбаєте про нас весь час,
А сьогодні відпочиньте,
Вислухайте щиро нас.*
5. *Ви життя нам дарували,
Співали ніжних нам пісень,
Казок цікавих розказали
У час недоспаних ночей.*
6. *Підняли мене з колиски
Ніжні руки мами,
Берегли від горя-лиха
Днями і ночами.*
7. *Вчили на землі стояти
І ходити вчили,
А коли бувало важко
Додавали сили.*
8. *Працьовиті та невтомні,
Ласкою зігріті
Руки мамині – колиска
Найсвятіші в світі.*
9. *А сьогодні хочем щиро
Вам сказати спасибі
За усе, усе на світі (звучить
пісня «Каченята»)*
10. *Моя мама наймиліша,
Усім мамам-мати
Не дозволю я ніколи
Її образжати.*
11. *Я свою матусю
Щиро так кохаю,
Що і розказати
Не вмію, не знаю.*
12. *Коли я хворенька,
Прийде моя ненька,
Тільки раз погляне
Мені легше стане.*
13. *Від материнської нема
Кращої опіки.
Материнські руки –
Це найкращі ліки.*
14. *Матусенько, голубонько,
Ти моя єдина.
Я до тебе так тулюся,
Як мала дитина.*
15. *Ну а очі, що й казати
Добротою сяють,
Бачать завжди все і всюди
За всім споглядають.*
16. – *Ти чому образив Віку?
– Ти чому отримав двійку?
– Ти чому прийшов так пізно
І чому в шкарпетках різних?
– І чому такий синець?
– Ой, прийшов мені кінець!?*
17. *Не пояснити їм ніколи,
Хоч би й дуже захотів.
Краще їх віддати до школи –
Хай питають вчителів.*
18. *А у школі, що й казати,
Ми не дуже чемні.
Краще ми самі розкажем
Про речі таємні (звучить пісня
«Шкільний корабель»).*
- Звітують хлопчики**
19. *Є в нас хлопці славні, добрі,
Є завзяті, є хоробрі,
Є маленькі і великі
Дуже чемні й працьовиті.*
20. *Але є й такі у нас –
Не шанують рідний клас,
Довго сплять, не вчать уроки –
Вчителям з ними морока.*
- Скаржаться дівчатка**
- *Там смикнув мене за коси!
– А цей глянув дуже косо!
– В дверях нас не
пропускають!
– Дуже бігають, гасають!*
21. *Але в день такий святковий*

- Кожен слово дати готовий,
Що покинем звички ці,
Станемо всі молодці.
22. Я сьогодні скажу чесно,
В школу я іду невчасно.
Але зараз я клянуся –
В школу більше не спізнюся!
23. Ну, а я скажу по-правді,
Що не вчуся дуже гарно.
Та обіцяти я беруся,
Що за голову візьмуся!
24. Я читаю ще погано,
Та обіцяю тобі, мамо,
Що за розум я візьмуся,
З усім поганим розлучуся.
25. Я малий хорошиий учень –
Ти зі мною не заскучиш
На перерві я бігун,
Ось який в мене двигун.
26. Я скажу вам, любі, чесно,
В школі вчитися не легко,
І тому англійське слово,
Ну ніяк не йде у ногу.
27. Я ходжу на велоспорт,
Б'ю рекорди там.
Та задач я не люблю
Скажу я чесно вам.
28. Я на витівки мастак,
Шкодив трішки так і с'як,
Але нині обіцяю –
Честі учня не зроню.
29. Я терпів великі муки,
Мав порізані я руки,
Та за те учусь охоче,
Бо розумним стати хочу.
30. Я артист хорошиий став
І на сцені виступав.
Та одна лише біда –
Математика важка.
31. Чемно пишу завдання,
Їх виконую щодня,
Щоб мене матуся мила
Вже ніколи не сварила.
32. Ми вам чесно розказали
Про діла круті.
Та сьогодні в день святковий
Обіцяти всі готові
(хлопчики всі разом)
33. – Будемо ми чемні,
Гарні і слухняні,
Щоб нами пишались
Наші любі мами (звучить пісня
«Гей, школярята-соколи!»).
- Слово беруть дівчатка**
34. Ми, дівчатка, слово просим,
Думки свої проголосим.
Завжди в класі ми чергуєм,
Прибираємо, складаємо.
35. Ми завжди у класі чемні,
І на вигляд ми приємні,
Бо ж нам треба, скажем вам,
Бути схожими на мам.
36. І тому частенько ми
Носимо в портфелі
Лак, парфуми і помаду,
Різну біжутерію.
37. На перерві, в вільний час
Скачемо резинки,
Замість вчити правило й
Робити розрахунки.
38. Про анкету я мовчу,
Бо вже п'яту я пишу,
Але щиро обіцяю –
Я її все ж допишу.
39. Часто люблю просипати,
В парку, скверику гуляти.
Та я щиро обіцяю –
Від сьогодні і ззавжди

- Буду вчитись залюбки (звучить пісня «Рідна матуся»).*
40. *Хоч маленькі ми ще діти,
Мов весняні дрібні квіти.
Величаєм у цю днину
Нашу неньку-Україну.*
41. *Щоб твоя наука, ненько,
Марно не пропала,
Щоби наша Україна
Завжди процвітала.*
42. *Та яке ж це свято*
- Без квітів і мами,
То ж вклонімося низько
Усім нашим мама.
Діти кланяються і дарують
мамам квіти.*
43. *Хай сняться їм зорі
І поле у квітах,
А Бог послала
Їм многая літа!
(всі разом співають «Многая
літа...»).*

2.4. Фрагменти та конспекти уроків для учнів 2–4 класів

Зразок тематичного конспекту уроку української мови для початкових класів із використанням різних методик і прийомів мотивації.

Конспект уроку української мови (2 клас)

Тема: Речення. Складання й поширення речень.

Мета: навчити учнів розрізняти речення серед мовних одиниць; формувати вміння складати прості поширені речення; розвивати мовлення, увагу, творчу уяву; виховувати любов до українського слова.

Хід уроку

1. Організаційний момент (2–3 хв).

Метод емоційного стимулювання. Учитель читає скоромовку: «*Сів шпак на шпаківню та й заспівав шпаківню*». Діти повторюють весело та швидко. Створюється позитивний настрій.

2. Мотивація навчальної діяльності (3 хв).

Метод проблемної ситуації. Учитель показує картку: «*У лісі багато ...*». – *Чого бракує? Чому ця думка не завершена?* Діти здогадуються, що потрібне речення, яке виражає закінчену думку. Учні самі «відкривають» тему уроку.

3. Актуалізація знань (5 хв).

Інтерактивна вправа «Мікрофон». Запитання: «*Що таке речення?*». Кожен учень дає своє пояснення.

Гра «Знайди помилку». Учитель читає: *«Кім грає. Веселий. Діти в садку.»* Учні знаходять неправильне речення (*Веселий*).

4. Вивчення нового матеріалу (10 хв).

ІКТ: показ слайду з реченням та малюнком. Приклад: *«На лузі розквітли квіти»*. Обговорення: скільки слів, про що йдеться, чому це речення.

Робота в парах (інтерактивна технологія): скласти речення за малюнком (сонце, дерева, діти).

5. Закріплення знань (10 хв).

Метод змагання «Мовна естафета». Команди складають речення, додаючи по одному слову: *«Діти – гуляють – у – весняному – парку»*.

Ситуація успіху «Дерево знань». За кожне правильно складене речення учні прикріплюють листочок на дерево.

Мініпроект (проектна технологія). Створення «Класного альбому речень»: кожен учень пише речення про осінь, малює ілюстрацію.

6. Рефлексія (5 хв). Асоціативний куш «Речення – це...». Учні добирають слова: *думка, слова, вислів, повідомлення*.

Коротка вправа «Закінчи фразу»:

– Сьогодні я навчився...

– Мені було цікаво, бо...

7. Домашнє завдання: скласти 3 речення про улюблену іграшку (з малюнком).

Отож, у запропонованому конспекті уроку для другокласників ми використали такі технології: ігрові; інтерактивні; ІКТ; проектні; а також створення ситуації успіху; проблемні ситуації; емоційне стимулювання; змагання; інтеграція (мовлення + малювання).

Пропонуємо різні **варіанти мотиваційного початку уроку української мови в початковій школі** – щоб можна було змінювати підхід залежно від теми й настрою дітей:

1. Ігровий варіант

Гра «Чарівний мішечок».

Учитель дістає з мішечка картки зі словами (*кіт, ліс, школа, сонце*).

Завдання: учні придумують короткі речення з цими словами.

На уроці панує атмосфера зацікавленості, з'являється відчуття гри.

2. Казковий варіант

Учитель читає уривок-інтригу: *«У країні Слів трапилася біда – кілька речень розсипалися на окремі слова. Без вас, маленькі чарівники, вони не зможуть відновитися!»*. Дітям пропонують допомогти скласти речення. Пропонований казковий варіант уроку викликає в учнів емоційне залучення, школярі відчують себе героями казки.

3. Пізнавальний варіант

На дошці запис: *«У лісі багато ...»*. Учитель запитує: *«Чи це вже речення? Чому воно здається незавершеним?»*. Учні міркують, що потрібні додаткові слова. Створюється проблемна ситуація, яка налаштовує учнів на розуміння теми уроку.

Подаємо банк мотиваційних початків уроків української мови в початкових класах:

1. Тема: Букви та алфавіт

Ігровий початок «Загублена літера». На дошці написані слова з пропущеними буквами (*_інка, со_це, кни_ка*). Діти відгадують, яких букв бракує.

Казковий початок. *«Букви посварилися й переплуталися в абетці. Допоможемо їм стати на свої місця!»*.

Пізнавальний початок. Питання: *«Чому букви мають певний порядок? Що було б, якби він постійно змінювався?»*. *«А чи звертали ви увагу як розташовані букви на клавіатурі комп'ютера?»*.

2. Тема: Звуки і букви

Ігровий початок «Ехо». Учитель вимовляє звук [а], діти повторюють тихіше. Потім – [ш], [л], [о]. Створюється цікава «звукова гра».

Казковий початок. «У чарівному лісі живуть звуки. Вони дуже хочуть подружитися з буквами. Давайте допоможемо їм знайти один одного». Каліграфічна хвилинка.

Пізнавальний початок. Учитель каже: «У слові 'олень' ми чуємо 4 звуки, а букв – 5. Чи завжди так буває?» → Проблемна ситуація. Назвіть інші слова, в яких таке спостерігаємо: *сіль, міль, осінь, калька, кулька, карамелька.*

3. Тема: Слово

Ігровий початок «Склади слово». На картках склади: *ма, ши, на.* Учні швидко складають слово *машина.* А чи можна із запропонованих складів скласти ще якесь слово? (*шина*).

Казковий початок. «Слово образилося, що його забули, і сховалося у скриньку. Хто зможе відкрити її й скласти нове слово?».

Пізнавальний початок. Учитель пише на дошці: *кіт, котик, кітенько.* Питання: «Чому це різні слова, хоча всі вони подібні?».

4. Тема: Речення

Ігровий початок «Хто швидше?». Учитель каже: «*Сонце...*» Діти додають слова, щоб вийшло речення.

Казковий початок. «У Королівстві Слів живуть речення. Одного дня вони розсипалися на окремі слова. Допоможемо їм зібратися!».

Пізнавальний початок. На дошці: *У лісі багато ...* Учитель запитує: «Чому ця думка не закінчена?».

5. Тема: Текст

Ігровий початок «Пазл». Діти отримують 3–4 речення й мають скласти їх у правильному порядку, щоб утворився текст.

Казковий початок. «Жили-були речення. Одне було самотнє, але воно мріяло про друзів. З ким може подружитися речення, щоб утворився текст?».

Пізнавальний початок. Учитель читає набір речень: «*Сонце світить. Я люблю морозиво. Зима холодна.*» Питання: «Чи це текст? Чому ви так вважаєте, обґрунтуйте свою думку?».

Картки для уроків із мотиваційним початком.

Тема: Букви та алфавіт.

Ігровий початок: «Загублена літера» – *со_це, кни_ка, _інка*. Діти вставляють букви.

Казковий початок: «Букви посварилися й переплуталися в абетці. Допоможемо їм стати на місця!».

Пізнавальний початок: «Чому букви мають свій порядок? Що було б, якби він змінювався?».

Тема: Звуки і букви.

Ігровий початок: «Ехо» – учитель вимовляє звук [а], діти повторюють тихіше; [ш], [л], [о] – і так далі.

Казковий початок: «У чарівному лісі жили звуки. Вони хочуть знайти свої букви. Допоможемо?».

Пізнавальний початок: «У слові *олень* 5 букв і 4 звуки. Чи завжди так буває?».

Тема: Слово.

Ігровий початок: «Склади слово» зі складів: *ма – ши – на*.

Казковий початок: «Слово образилося, що його забули, і сховалося у скриньку. Хто знайде нове слово?».

Пізнавальний початок: «Чому слова *кіт, котик, кітенько* різні, хоча всі подібні?».

Тема: Речення.

Ігровий початок: «Хто швидше складе речення?» – учитель каже *Сонце...*, діти додають слова.

Казковий початок: «У Королівстві Слів речення розсипалися на слова. Допоможемо їм зібратися!».

Пізнавальний початок: «У лісі багато ...» – Чи це речення? Чому ні?».

Тема: Текст.

Ігровий початок: «Пазл» – скласти речення у правильному порядку, щоб вийшов текст.

Казковий початок: «Жило-було одне самотнє речення. З ким воно може подружитися, щоб утворився текст?»

Пізнавальний початок: «Сонце світить. Я люблю морозиво. Зима холодна.» – Це текст чи ні?

Такі картки можна створювати за допомогою ШІ та робити презентації в «Канві», зокрема оформити на кольоровій основі (різні теми – різний колір); тримати у «методичній скриньці» тощо.

Пропонуємо **фрагмент уроку на тему: Велика буква у власних назвах (імена людей, клички тварин)** із застосуванням методу «Шести капелюхів»:

Ситуація: на дошці записані слова: *марія, тарас, кіт мурчик, україна*.

Білий капелюх (факти, інформація).

– Які слова тут записані? До яких частин мови вони належать?

Червоний капелюх (емоції, почуття).

– Які почуття у вас виникають, коли чуєте слово Україна? А коли називаємо когось на ім'я?

Чорний капелюх (критика, пересторога).

– Що буде неправильно, якщо написати україна з малої літери? Які труднощі можуть виникнути?

Жовтий капелюх (користь, позитив).

– Чому важливо правильно писати власні назви з великої букви? Для чого це нам потрібно в житті?

Зелений капелюх (творчість, нові ідеї).

– Складіть речення зі словом Мурчик. Придумайте іншу кличку для kota. Як би ви назвали його у казці?

Синій капелюх (підсумок, організація).

– Який головний висновок ми можемо зробити?

Висновок: Власні назви (імена людей, клички тварин, назви країн) завжди пишемо з великої букви.

Очікуваний результат:

Учні не тільки вивчають правило, а й розуміють його важливість. Залучаються до емоційного та творчого осмислення. Навчаються дивитися на мовне явище з різних сторін.

Пропонуємо конспект уроку української мови для учнів 3-го класу зі застосуванням методу «Шести капелюхів».

Тема: Синоніми. Збагачення мовлення за допомогою синонімів.

Мета: ознайомити учнів із поняттям «синоніми»; формувати вміння добирати синоніми до слів; розвивати критичне та креативне мислення, уміння працювати в групах; виховувати любов до українського слова, уважність до мовлення.

Обладнання: картки зі словами; ілюстрації до вправ (малюнки природи, тварин, емоцій); набір «шести капелюхів» (можна у вигляді картонних обручів чи карток із кольорами).

Хід уроку

1. Організаційний момент.

Привітання. Налаштування на роботу: «Сьогодні ми вирушимо у світ слів, які дружать між собою. Це – синоніми!»

2. Актуалізація знань. Учитель: «Подивіться на слово *гарний*. Якими ще словами можна замінити його?». Діти добирають: *красивий, вродливий, привабливий*.

3. Пояснення нового матеріалу (з опорою на метод «Шести капелюхів»).

Ситуація: На дошці слово *веселий*.

Білий капелюх (факти, інформація): Синоніми – це слова, близькі за значенням. Які ще слова означають *веселий*? (*радісний, щасливий, життєрадісний*).

Червоний капелюх (емоції, почуття).

– Які почуття у вас викликає слово радісний? А яке з цих слів вам подобається найбільше?

Чорний капелюх (критика, застереження).

– Чому не завжди можна вживати будь-який синонім? (Наприклад, щасливий день – звучить правильно, а життєрадісний день – ні).

Жовтий капелюх (позитив, користь).

– Чому добре знати багато синонімів? (Щоб робити мовлення багатшим, цікавішим, красивішим).

Зелений капелюх (креативність).

– Доберіть синоніми до слова бігти (*мчати, поспішати, нестись*).

– Придумайте речення з одним із цих слів.

Синій капелюх (підсумок, організація).

– Отже, які слова називаємо синонімами? Навіщо вони нам потрібні?

4. Закріплення знань (ігрова діяльність).

Гра «Лови пару». Учитель роздає картки зі словами (*говорити, йти, гарний, холодний*). Учні повинні знайти друга-синоніма (*розмовляти, крокувати, красивий, прохолодний*).

Складання тексту.

– Складіть невеликий опис весняного дня, використовуючи синоніми до слова гарний.

5. Підсумок уроку.

Обговорення: «Що нового ви дізналися?». «Який капелюх вам найбільше сподобався?».

6. Домашнє завдання: дібрати по 3 синоніми до слів *сміливий, добрий, швидкий, червоний*.

Скласти 2–3 речення з будь-яким синонімом.

Очікувані результати:

Учні вміють добирати синоніми до поданих слів;

Розуміють, що синоніми роблять мовлення виразнішим;

Використовують знання в усних і письмових вправах.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає підстави стверджувати:

1. На всіх етапах розвитку особистості молодшого школяра мотивація відіграє ключову роль, оскільки її відсутність унеможлиблює формування потреби в самоосвіті та самовдосконаленні, тоді як забезпечення високого рівня навчальної мотивації є основоположним елементом для досягнення загальної гармонії у розвитку особистості молодших школярів.

2. Мотивація – це низка мотивів / стимулів, що спонукає учня до конкретної діяльності чи поведінки, а тому базове завдання педагога – виховання правильної мотивації в дітей (за С. Гончаренком).

3. Методи мотивації молодших школярів включають створення позитивної атмосфери, використання ігрових та інтерактивних технологій, заохочення досягнень, врахування індивідуальних інтересів, забезпечення реалізації намірів і надання підтримки. Важливо підтримувати внутрішню мотивацію учнів, стимулювати їхню допитливість, давати можливість для самореалізації та виховувати почуття обов'язку. Духовний світ дитини, її прагнення до пізнання, самоствердження, самовираження і самоактуалізації становлять основу її вищих потреб. Використання цих потреб як бази для навчальної мотивації відкриває шлях до покращення якості освіти.

4. Методи мотивації учнів молодшого шкільного віку спрямовані на формування сприятливого середовища для навчання, застосування ігрових та інтерактивних підходів, визнання їхніх досягнень, врахування особистих уподобань, допомогу в реалізації задумів і забезпечення підтримки. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку внутрішньої мотивації дітей, стимулюванню їхньої допитливості, наданню можливостей для самостійного прояву та вихованню відповідальності за виконання поставлених завдань.

5. Основа формування мотиваційної сфери учнів молодшого шкільного віку – активне використання сучасних нових інформаційних технологій, ігрових і проектних методик, інтерактивних вправ, проблемних ситуацій, цифрових

ресурсів та міждисциплінарної інтеграції, які сприяють розвитку мотивації до освітньої діяльності учнів початкової школи та відповідають динамічним вимогам сьогодення.

6. Реформа Нової української школи орієнтована на створення освітнього середовища, у якому школярі навчаються через діяльність, а мотивація освітньої діяльності є невід'ємним компонентом будь-якого уроку. Головна увага приділяється розвитку компетентностей, а не просто запам'ятовуванню фактів. Освітній процес повинен позитивно впливати на учня, зокрема розвиток його здібностей і талантів, ключових умінь і базових компетентностей.

7. Запропоновані нами варіанти мотиваційного початку уроку української мови в початковій школі, які дають змогу змінювати підхід до учнів залежно від теми уроку й настрою дітей; картки для уроків із мотиваційним початком; конспекти уроків «Велика буква у власних назвах (імена людей, клички тварин)» (1 клас) і «Синоніми. Збагачення мовлення за допомогою синонімів» (3 клас) із застосуванням методу «Шести капелюхів», «Речення. Складання й поширення речень» (2 клас) й авторське свято з нагоди Дня Матері сприяють створенню під час уроків і позакласних заходів ситуації успіху та забезпечують високий рівень мотивації до освітньої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Авраменко О.* Перевірка предметних компетентностей. К. : Оріон. 2015. 65 с.
2. *Бібік Н.М., Вашуленко М.С., Мартиненко В.О. та інші.* Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія. К. : Педагогічна думка, 2014. 346 с.
3. *Вихруш В.О., Романишина Л.М.* Початкова освіта в умовах реформування: загально педагогічні проблеми / Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 12 грудня 2019 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2020. С. 13–16.
4. *Гойда О. П.* Мотивація як основний фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів в умовах становлення Нової української школи (З досвіду роботи вчителя англійської мови Рівненського навчально-виховного комплексу №12 Рівненської міської ради). Рівне, 2021. 63 с.
5. *Гончаренко С.* Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
6. *Грицик Д.* Діяльнісний підхід до навчання дітей покоління Z / Нова українська школа 2020: досвід і перспективи. URL: <https://naurok.com.ua/post/diyalnisniy-pidhid-do-navchannya-ditey-pokolinnya-z>
7. *Гусєва Л.І.* Методика навчання української мови у початкових класах: сучасні орієнтири. Харків: Стильна книга, 2022. 204 с.
8. *Державний стандарт початкової освіти* : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
9. *Дорошенко С.І., Вашуленко М.С., Мельничайко О.І. та ін.* Методика викладання української мови: Навчальний посібник / За ред. С.І. Дорошенка. К. : Вища школа, 1992. 398 с.
10. *Климчук В.О.* Психологічні детермінанти розвитку внутрішньої мотивації студентів у навчальній діяльності / Дисертація на здобуття наук.

ступеня канд. псих. наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Житомир, 2004. 355 с.

11. *Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М.* Методика викладання української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. Тернопіль : Астон, 2008. 287 с.

12. *Кодлюк Я.П.* Теорія і практика підручникотворення в початковій школі: підруч. для магістрантів і студентів пед. факультетів. К. : Наш час, 2006. 368 с.

13. *Колодійчук А.В., Черторижський В.М.* Сутність поняття мотивації // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.4. С. 226–232.

14. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* / за ред. О. В. Овчарук. К. : К.І.С., 2004. 112 с.

15. *Конспект лекцій з курсу «Теорія мотивації»* / Укладач О.В. Прокопенко. Суми : Вид-во СумДУ, 2006. 171 с.

16. *Костюк Г.С.* Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Радянська школа, 1989. 608 с.

17. *Крутий К.Л.* Інноваційні технології розвитку мовлення молодших школярів. Київ : Педагогічна думка, 2019. 196 с.

18. *Кузьма-Качур М. І., Горват М.В., Савко С.* . Мотивація як чинник успішного формування природознавчої компетентності у процесі пізнавальної діяльності // Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА». Випуск 1(30), 2021. С. 56–60.

19. *Методика навчання української мови в початковій школі* : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2010. 364 с.

20. *Моляко В.О., Музика О.Л.* Особливості стратегіальної організації свідомості технічно обдарованої особистості // Духовність як основа консолідації суспільства. Міжвідомчий науковий збірник. К. : Інститут «Проблеми людини», 1999. Т. 16. С. 131–136

21. *Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи* / МОН України, 2016. 40 с.
22. *Озолинъи К.М.* Застосування скрайбінгу, для візуалізації навчального матеріалу, на уроках інформатики. URL : <https://vseosvita.ua/library/embed/01001k8h-de56.docx.html>
23. *Пометун О.І., Пироженко Л.А.* Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2017. 192 с.
24. *Савченко О.Я.* Розвивай свої здібності : навчальний посібник для молодших школярів. К. : Освіта, 1995. 189 с.
25. *Савченко О.Я.* Умій вчитися : навчальний посібник для молодших школярів. К. : Освіта, 1996. 189 с.
26. *Савченко О.Я.* Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. К.: Абрис, 1997. 416 с.
27. *Савченко О.Я.* Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися // Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 85–98.
28. *Скворчевська О.В.* Ігрові методики роботи з дітьми 1–4 класів. Харків : Основа, 2007. 207 с.
29. *Скрипченко О.В., Лисянська Т.М., Скрипченко Л.О.* Довідник з педагогіки та психології: Навчальний посібник / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2001. 216 с.
30. *Стельмах О.В.* Психолого-педагогічні основи мовленнєвої діяльності учнів початкової школи. Полтава : АСМІ, 2021. 212 с.
31. *Сучасний словник іншомовних слів : близько 20 тисячі слів і словосполучень* / Уклали: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. К. : Довіра, 2006. 789 с.
32. *Таранік-Ткачук К.В.* Формування мовленнєвої компетентності учнів початкової школи. Чернівці: Книги – XXI, 2020. 176 с.
33. *Черниш Н.В.* Технології розвитку мовлення в умовах Нової української школи. Запоріжжя : Просвіта, 2022. 158 с.

34. *Юрченко А.В.* Мовленнєва компетентність молодших школярів: навчально-методичний аспект. Рівне : Волинські обереги, 2018. 170 с.

Освітні платформи:

35. *Всеосвіта* <https://vseosvita.ua>

36. *НаУрок* <https://naurok.com.ua>

37. *Ютуб* <https://www.youtube.com/watch?v=Gx3LBFc3w7I>
<https://www.youtube.com/watch?v=ypd5v19PJkQ>